

RUOTSINKIELISEN JAOSTON TOIMINTAKERTOMUS 2020

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysterveyspalvelukuntayhtymä

Ruotsinkielinen jaosto

Ruotsinkielisen jaoston toimintakertomus 2020

Soiten ruotsinkielinen jaosto kokoontuu säännöllisesti noin kuusi kertaa vuodessa ja seuraa aktiivisesti kaksikielisen kuntayhtymä Soiten toimintaa ja tekee arviointia siitä. Jaosto ei ole määräysvaltainen, mutta se antaa kehittämissuhteita siitä, miten palvelu voitaisiin turvata molemmilla kansalliskielillä. Jaoston toiminta perustuu Soiten *Suomen ja ruotsin kieltä koskevaan kieliohjelmaan*. Kieliohjelma perustuu puolestaan kielilakiin, sosiaalihuoltolakiin, terveydenhuoltolakiin ja kuntayhtymän hallintosääntöön ja antaa ohjeita tasavertaisen palvelun toteuttamiseen suomeksi ja ruotsiksi. Ohjelmassa todetaan, että ”*Ruotsinkielisten palveluiden järjestämisen turvaamista varten kuntayhtymässä on ruotsinkielinen jaosto*” ja lisäksi, että

Ruotsinkielisen jaoston tehtävänä on kehittää ja koordinoita ruotsinkielisen väestön sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja sekä henkilöstön ruotsinkielistä tutkintoon tähtävää koulutusta sekä täydennyskoulutusta, antaa suosituksia hallitukselle ja tarvittaessa valtuustolle, määrittellä ne palvelupisteet, joissa vaaditaan hyvää ruotsin kielen taitoa, ja valvoa, että eri yksiköissä on riittävästi ruotsinkielistä henkilöstöä sekä antaa suosituksia, lausuntoja ja tehdä aloitteita sekä esityksiä koskien valituksia, joita on tehty ruotsinkielisestä palvelusta. (Suomen ja ruotsin kieltä koskeva kieliohjelma 2020: 4).

Ruotsinkielisen jaoston tehtävä on siis lyhykäisyydessään seurata ja kehittää ruotsinkielisten palvelujen saatavuutta ja esittää ehdotuksia sen turvaamiseksi. Hyvä esimerkki tästä on se, että menneen vuoden aikana keskusteltiin useissa kokouksissa ruotsinkielisen hoidon saatavuudesta muun muassa Kokkolan koululaisten parissa, kun Donnerskan koulun rehtori Kaj Holmbäck kertoi keväällä sähköpostitse olevansa huolestunut siitä, pystyykö Soite tosiasiallisesti tarjoamaan ruotsinkielistä palvelua koululaisille ja perheille, joiden äidinkieli ja tunnekieli on ruotsi. Ruotsinkielinen jaosto päätti pykälässä 15 §/11.3.2020 tehdä selvityksen, kuulla Kaj Holmbäckkiä ja pyytää vastausta niiltä Soiten toimialueilta, jotka ovat vastuussa asiasta. Kaj Holmbäck vieraili jaoston kokouksessa 13.5. ja painotti, että Soitella on periaatteessa hyvät strategiat ja ohjelmat, jotka on käännetty myös ruotsiksi, mutta käytännössä suunnitelmissa mainitut palvelut ovat olleet tarjolla vain suomeksi: olisi hyvä, jos olisi olemassa erillinen suunnitelma, jossa kerrottaisiin, mitkä perhepalvelut ovat todella saatavilla ruotsiksi. (27 §/2020.) Asiaa käsiteltiin uudelleen 4.11.2020 53 §:ssä, ja kun Donnerskan koulu oli ollut ilman ruotsinkielistä terveydenhoitajaa kaksi kuukautta alkusyksystä, keskusteltiin erityisesti ruotsinkielisen kouluterveydenhuollon henkilökunnan puutteesta: Soite suunnittelee toiminnan niin pitkälle kuin mahdollista, jotta kielivelvoitteet täytetään, mutta on ollut suuri haaste löytää

ruotsinkielisiä terveydenhoitajia, erityisesti esim. äkillisen sairauspoissaolon sattuessa. Pykälän 53 § käsittelyn yhteydessä jaosto aloitti myös keskustelun siitä, pitäisikö Soiten rekrytoinnissa laajentaa ruotsinkielistä mainontaa ja painottaa entistä enemmän kummankin kielen taitoa houkutellakseen lisää henkilöstöä, joka osaa puhua sekä ruotsia että suomea. (54 §, 55 §/ 2020). Jaosto päätti järjestää asioiden perusteellisemmän käsittelyn ja kutsui johdon seuraavaan kokoukseensa 16.12.2020: jaosto huomautti tässä kokouksessa, että Soite on tehnyt ja tekee paljon varmistaakseen ruotsinkielisen palvelun saatavuuden mutta 62 §:n kaltaisia tapauksia (jossa potilas ei saanut palvelua ruotsiksi soittaessaan Soiten koronapuhelimeen) riittää vain muutamia, jotta päinvastainen käsitys leviää. Jaoston mukaan kaksikielisyyden korostaminen mainonnassa olisi tapa sekä torjua tätä että parantaa ruotsinkielisen palvelun tarjoamisen edellytyksiä. (54 § / 2020).

Muita hyviä esimerkkejä ruotsinkielistä palvelua koskevista asioista, joita jaosto käsitteli vuonna 2020, ovat esim. aiemmin mainittu palaute ruotsinkielisen palvelun puutteesta Soiten koronapuhelimesta (62 §) ja selvityspyyntö Keski-Pohjanmaan kielipalveluista ruotsinkielistä palvelua koskevan muistutuksen johdosta (43 §). Soiten senioreiden palveluiden toimialuejohtaja Maija Juola vieraili jaoston kokouksessa 11.3.2020 ja kertoi, kuinka Soite aikoo järjestää ja tehostettua palveluasumista Seniorikeskus Pettersborgin Nordman-yksikön asukkaille toiminnan loppuessa huhtikuussa 2020, erityisesti ottaen huomioon ruotsinkieliset vanhukset, jotka tarvitsevat palvelua äidinkielellään. Lisäksi Maija Juola ja kehittämisjohtaja Jussi Salminen osallistuivat kokoukseen 24.3.2020 kertoakseen ja keskustellakseen asiasta (21 §). Viimeisessä kokouksessaan vuonna 2020 jaosto keskusteli johdon kanssa siitä, miten ratkaista Vaasan sairaanhoitopiiriä tulevina vuosina odottavat taloudelliset ja logistiset haasteet, esimerkiksi ajatellen sitä, mitä Kruunupyyn siirto Keski-Pohjanmaalta Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin merkitsisi palveluiden etäisyyden ja ruotsinkielisen palvelun turvaamisen kannalta Soiten alueella (63 §). Vuoden 2020 alussa jaostossa keskusteltiin myös lastensuojelun ja perhetukipalvelujen palvelualuejohtaja Minna Lönnbäckin ehdotuksesta siitä, voitaisiinko Soitessa edistää ruotsin kielen käyttöä perustamalla palkinto, joka myönnetään vuosittain ihmisille tai työyksiköille, jotka ovat aktiivisesti pyrkineet palvelemaan asiakkaita/potilaita ruotsiksi. Jaosto suhtautui myönteisesti ehdotukseen ja päätti tutkia potilaiden mahdollisuuksia antaa erityisestä palautetta heidän hoidostaan kielellisten näkökohtien osalta, esittää ehdokkaita palkinnon saajiksi jne. (7 §).

Oman työnsä lisäksi jaosto on saanut tietoa muiden elimien, yksiköiden ja ryhmien toiminnasta: kehittämisjohtaja Jussi Salminen on esimerkiksi välittänyt tietoa Folktingetin ja Kuntaliiton Vård på svenska (VPS)-työryhmän työstä. Ryhmä aloitti toimintansa 22.1.2020 ja työskentelee

ruotsinkielisten sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen turvaamisen puolesta, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenteita uudistetaan (8 §). Ennen työryhmän kokousta 10.3.2020 jaosto antoi viranhaltijoille evästystä ruotsinkielisten palveluiden turvaamisesta ja kaksikielisten maakuntien yhteistyöstä, ja seuraavien kokoustensa aikana jaosto sai tietoa muun muassa Terveyskylän ruotsinkieliseen toimintaan liittyvistä hankkeista (31 §), Kårkullan (ruotsinkielisen) toiminnan järjestämisestä jatkossa, kaksikielisten sote-maakuntien ja Sote-maakunta X:n välisestä pakollisesta yhteistyösopimuksesta (42 §) ja kaksikielisten hyvinvointialueiden toiminnan valmistelun tuesta (61 §). Jaosto on myös tutustunut sosiaali- ja potilasasiamiehen toimintaa ja vuonna 2019 tehtyjen yhteydenottojen sisältöä koskeviin raportteihin (20 §); saanut selvityksen Tanskan-matkasta, jonka sosiaalialan osaamiskeskuksen johto teki 3. – 5. 12.2019 (30 §); ja lukenut oikeusministeriön muistion vanhusten oikeusasiamiehen viran perustamisen valmistelusta (33 §) sekä SOSTEn tiedotuskirjeet ajankohtaisista asioista (44 §; 50 §).

Kuten aiemmin mainittiin, jaosto ei ole määräysvaltainen, ja näin ollen jaosto toimii antamalla evästystä ja lausuntoja erilaisista asioista. Näin jaosto on tehnyt useita kertoja kuluneen vuoden aikana. Jaosto osallistui muun muassa Soiten vammaisneuvoston kirjeeseen Valtakunnalliselle vammaisneuvostolle (6 §) koskien sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen lisääntyneen digitalisaation aiheuttamaa huolta lisääntyneestä epätasa-arvosta, ja 42 §: n käsittelyssä tehtiin yksimielisesti suositus lisäyksestä Soiten hallituksen lausuntoon Suomen hallituksen sote- ja maakuntauudistusta koskevasta luonnoksesta. Jaosto on myös keskustellut Soiten strategiasta, arvoista ja kriittisistä menestystekijöistä ja antanut evästystä talousarvion valmisteluun (36 §). Magnus Enlund Siirtolaisuusinstituutista vieraili jaoston kokouksessa 9.9.2020 esitelläkseen suunnitelman tutkimuksesta, jota voidaan käyttää räätälöimään paikallisia toimenpiteitä, jotka parantavat maahanmuuttajataustaisten ihmisten terveyttä ja hyvinvointia ruotsinkielisissä kunnissa Suomessa. Kokouksessa keskusteltiin tutkimuksen rahoituksesta, ja jaosto antoi neuvoja hankkeen toteuttamiseen ja suhtautui siihen myönteisesti, mutta päätti odottaa, kunnes muut mahdolliset hankekumppanit olivat tehneet päätöksensä. Jatkokäsittelyn aikana (51 §) todettiin, että Soite muun muassa taloudellisista syistä päätti olla osallistumatta projektiin. (41 §.) Vaikka Soite ei voinut maksaa suoraa taloudellista tukea, se sai silti osallistua hankkeeseen yhteistyötahona, ja Magnus Enlund vieraili jaostossa 14.4.2021 kertoakseen projektin etenemisestä.

Vuoden aikana jaostossa vieraili myös kutsuttuja asiantuntijoita. Hyvinvointikoordinaattori Henri Nevalainen vieraili jaostossa (19 §) 11.3.2020 ja kertoi alueellisesta suunnitelmasta terveellisten elämäntapojen edistämiseksi ja 13.5.2020 järjestäjä Lazarus Noon kertoi organisaation Gränslös

Mathjälpin (Rajaton Ruoka-apu) toiminnasta, miten se aloitettiin ja miten se toimii ja kuinka sen tarve kasvoi koronapandemian aikana (28 §). Tänä vuonna jaosto toivotti tervetulleeksi myös uuden jäsenen, Hanna-Lea Ahlskogin, jonka Soiten valtuusto nimitti jaoston uudeksi varsinaiseksi jäseneksi sen jälkeen, kun jaoston entinen jäsen Teija Muuraiskangas pyysi vapautusta roolistaan jaoston jäsenenä muuttaessaan kunnasta (39 §).

Jaosto piti vuonna 2020 yhteensä kuusi kokousta: 15.1., 11.3., 13.5., 9.9., 4.11. ja 16.2.. Jaoston jäsenet olivat Hanna-Lea Ahlskog, Max Björkskog, Susanne Hongell, Tapani Myllymäki ja Carita Söderbacka. Puheenjohtajana toimi Hans Snellman ja varapuheenjohtajana Jesper Sundström. Jaoston esittelijänä toimi kehittämisjohtaja Jussi Salminen ja sihteerinä Mikaela Smeds.